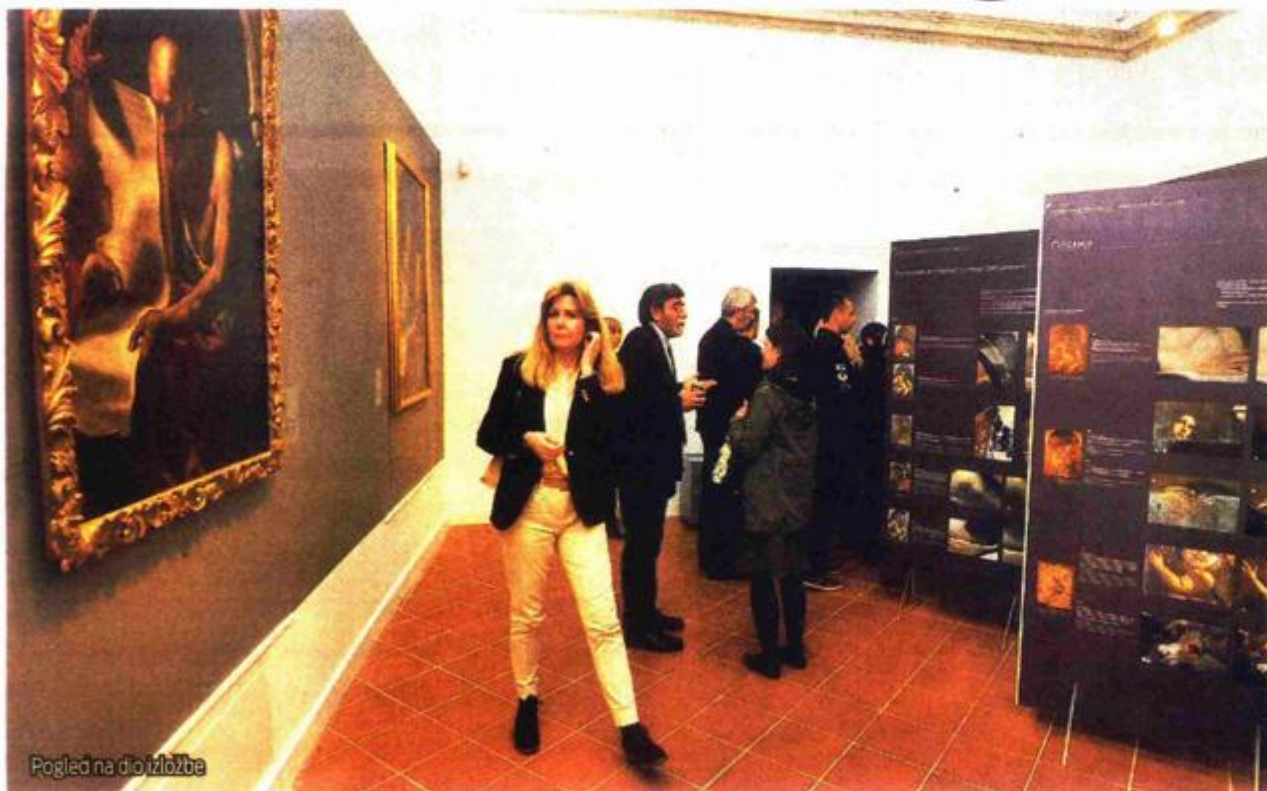

PREZENTACIJA RESTAURATORSKOG PROJEKTA U KNEŽEVU DVORU

“Četiri evanđelista u opusu Mattije Pretija”

Pogled na dio izložbe

Piše: Sonja Seferović
 Foto: Željko Tutnjević

Jedinstvena izložba, rezultat višegodišnjeg rada restauratora dubrovačkog Odjela Hrvatskog restauratorskog zavoda otvorena u Kneževu dvoru 23. travnja, kruna je uspješno završenog projekta. Riječ je o prezentaciji četiriju likova evanđelista iz opusa Mattije Pretija vrsnog majstora talijanskog baroka, četiri umjetnine iz dvije dubrovačke crkve, Gospe od Karmena i Sv. Vlaha. Izložba nosi i jednu tužnu posvetu; posvećena je nedavno prerano preminulom kolegi Vlahu Pustiću (1959.-2014.), suosnivaču i voditelju Restauratorskog odjela Dubrovnik. Uz prethodno predavanje o tijeku i rezultatima projekta, o čemu su izlagali voditeljica Mara Kolić Pustić, suradnici Carlo Lalli, Nancy von Breska-Ficović, izložbu je otvorio don Toma Lučić, rektor Crkve sv. Vlaha. Mara Kolić Pustić ovim je povodom iznijela kronologiju nastanka projekta koji je uspješnom suradnjom s inozemnim stručnjacima

dobio međunarodnu dimenziju..

Projekt međunarodnih dimenzija

“Projekt Dubrovački evanđelista bavi se dvjema cjelinama s prikazom četiriju evanđelista iz crkava Gospe od Karmena i Svetog Vlaha, pripisanim radionici priznatog talijanskog baroknog umjetnika i viteza Malteškog reda, Mattije Pretija. Uslijed neglednog stanja, potamnjenog i zamagljenog laka te opsežnih retuša/preslika iz ranijih vremena, slike su bile uvelike zanemarene.

Tek se 2005. godine, kad je Hrvatski restauratorski zavod započeo restauraciju cjeline iz Gospe od Karmena, razotkrila njena izvrsna kvaliteta. Istraživanja su nagovijestila da bi bar dio slika ove cjeline mogao biti i djelo samog Mattije Pretija. Opificio delle Pietre Dure (OPD) iz Firence je 2008. godine otkrio da materijali korišteni za dvije dubrovačke cjeline nemaju malteško porijeklo, kako se početno pret-

postavljalo. S obzirom na to, ranije predložena datacija u vrijeme majstorovog malteškog razdoblja dovedena je u pitanje. Konkretno, 2011. godine, sufinanciranjem europske organizacije Archlab Charisma omogućena su daljnja istraživanja u OPD-u u pitanju originala, replika i kopija kroz proučavanje uzoraka sa slika Mattije i Gregorija Pretija i njihovih radionica..

Ključne dubrovačke slike

Na početku projekta, bila je poznata samo jedna slika iz negdašnje Pretijeve cjeline **Evanđelista: Sv. Marko** u Italiji te dvije kopije prema Pretiju, Sv. Marko i Sv. Luka, na Malti. Dubrovačke slike su, stoga, bile ključne za rekonstrukciju ikonografije cjeline. Uz Sv. Marka u Cosenzi, otkriveno je postojanje drugog Pretijevog originala, Sv. Ivana, u Italiji. Otkriveno je i da se slika Sv. Luka evanđelist pojavila na njemačkom antikvarskom tržištu 1998. godine. Pronađene su također preostale dvije kopije evanđelista na Mal-

ti. Ova otkrića stavila su dvije dubrovačke cjeline u novi kontekst, svrstavajući ih u poprilično popularan niz slika malteškog viteza, Mattije Pretija. To je osobito znakovito uzmemo li u obzir da se dotad smatralo da barokni majstor nikad nije ponavljao svoje kompozicije.

Na samom početku istraživanja korelacija između dvaju dubrovačkih cjelina nije bila u potpunosti jasna. Pitanje je li jedna cjelina bila kopija one druge ili su obje cjeline nastale prema zajedničkom predlošku unutar iste radionice, bilo je u potpunosti otvoreno. Rezultati istraživanja pokazali su da je riječ o jednakim predlošcima i identičnim materijalima koji ukazuju na zajedničko porijeklo unutar iste radionice Mattije Pretija. Iako obje cjeline nose očite elemente prototipa, uključujući i najmanje detalje, rafiniranija izvedba evanđelista iz Karmena upućuje na vrlo uspješnu radioničku repliku s intervencijama Mattije Pretija osobno. Evanđelista iz Sv. Vlaha, naprotiv, ostavlja-

Suradnici – predstavljači osobitog izložbenog projekta

● **“Projekt Dubrovački evanđelista bavi se dvjema cjelinama s prikazom četiriju evanđelista iz crkava Gospe od Karmena i Svetog Vlaha, pripisanim radionici priznatog talijanskog baroknog umjetnika i viteza Malteškog reda, Mattije Pretija”**

ju dojam solidne izvedbe, te se svrstavaju u kategoriju dobro izvedenih radioničkih replika bez udjela samog majstora. Dugo se pretpostavljalo da je „serija-prototip” bila naslikana na Malti tijekom 1670-ih godina. Rezultati istraživanja pozvali su na datiranje originalne cjeline i njenih replika natrag prema Pretijevu ranijem rimskom (prije 1651.), odnosno napuljskom (1653.-1660.) razdoblju. Stoga su i dubrovačke replike morale biti naručene u tom vremenskom okviru.

Naručitelj umjetnina?

Pitanje tko je naručio ove umjetnine i kad su one dospjele u Dubrovnik zasad ostaje bez odgovora. Naručitelj je, vrlo vjerojatno, bio iz reda dubrovačkih plemića ili bogatih pučana koji su, kao uspješni diplo-

mati i trgovci duž Jadrana i Mediterana, bili u kontaktu s talijanskim umjetnicima i trgovcima umjetnina. Oni su nerijetko naručivali i oltarne slike, poput Gradića i Restića, naručitelja oltarnih pala u Crkvi Gospe od Karmena gdje jedna cjelina Evanđelista također izvorno pripada.”

Izložba restauriranih umjetnina u Kneževu dvoru pruža brojnim posjetiteljima priliku da iz bliza uživaju u slikarskom umijeću i ljepoti stvaralaštva baroknog majstora, zahvaljujući restauratorskom zahvatu kojim je omogućen povrat sjaja toj vrijednosti. Ipak, zasad ostaje pitanje povratka četiriju evanđelista u Crkvu Gospe od Karmena koja nakon završenih istraživanja godinama čeka na neophodnu obnovu.